

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wykorzystanie programów multimedialnych w nauczaniu dorosłych, na przykładzie Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Author: Monika Horyśniak, Halina Widła

Citation style: Horyśniak Monika, Widła Halina. (2004). Wykorzystanie programów multimedialnych w nauczaniu dorosłych, na przykładzie Uniwersytetu Trzeciego Wieku. "Neofilolog" (Nr 25, (2004) s. 50-58).

Uznanie autorstwa - Bez utworów zależnych Polska - Ta licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

WYKORZYSTANIE PROGRAMÓW MULTIMEDIALNYCH W NAUCZANIU DOROSŁYCH, NA PRZYKŁADZIE UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU

1. ROZWÓJ GERAGOGIKI JAKO NOWEJ DYSCYPLINY GERONTOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Temat dotyczący nauczania języków obcych w ramach zajęć lektoratowych prowadzonych w Uniwersytecie Trzeciego Wieku wydaje się odpowiadać na potrzeby społeczne z zakresu gerontologii. Z uwagi na fakt, iż obecne statystyki notują wydłużenie się życia współczesnego człowieka, pojawia się konieczność zastanowienia się nad formami opieki osób kończących karierę zawodową, a pragnących jednocześnie aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Rozwój nowej dyscypliny gerontologiczno-pedagogicznej jaką jest **geragogika** ma swoje uzasadnienie w poglądzie wyrażającym ideę permanentnego kształcenia się człowieka. Na rozwój tejże dziedziny nauki, jak podkreśla Adam A. Zych (1999) mają wpływ między innymi takie czynniki jak:

- wzrost powstawania rodzin dwupokoleniowych tzn. rodzice i dzieci, co prowadzi osoby starsze do poczucia opuszczenia, zrezygnowania, a czasem do utraty sensu życia,
- wydłużenie się przeciętnego trwania ludzkiego życia,
- odpowiedzialność społeczna za opiekę nad osobą będącą na emeryturze (→ idea humanitatis, podkreślana jako pierwszoplanowa przez Hansa Jonas),
- respektowanie godności człowieka,
- wzajemna pomoc międzypokoleniowa co będzie wynikiem wychowania prowadzącego do wzajemnego zrozumienia się i współpracy,
- profilaktyka badająca możliwości zapobiegania pewnym chorobom neurologicznym (zaburzenia pamięci, kryzysy psychiczne).

Niektóre z wymienionych powyżej założeń geragogiki znajdują również odzwierciedlenie w powstawaniu takich placówek jak: uniwersytet trzeciego wieku, akademie seniorów, stowarzyszenia geragogiczne. Według Ota Gregora (1983) poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych wpływa na psychikę i twórczość intelektualną osób starszych. Jeżeli przyjmiemy również za prawdziwy fakt, iż otaczające społeczeństwo ma duży wpływ na utrzymanie zdolności intelektualnych i zahamowanie procesów regresyjnych umysłu ludzkiego, to inicjatywy tworzenia różnych placówek edukacji gerontologicznej mają na celu sprostać tym wymaganiom.

2. OKREŚLENIE CELÓW I ZADAŃ LEKTORATÓW W UNIWERSYTECIE TRZECIEGO WIEKU

Rybnicki Klub **Uniwersytetu Trzeciego Wieku** stanowi właśnie przykład takiej inicjatywy geragogicznej. Jedną z form aktywizacji słuchaczy tej placówki jest prowadzenie zajęć lektoratowych. Nauka języków obcych sprzyja zachowaniu sprawności umysłowej i jest swego rodzaju treningiem intelektualnym.

Uwzględniając specyfikę tego rodzaju zajęć do podstawowych zadań nauczyciela-lektora języka obcego należeć będzie:

- określenie celów i założeń zajęć dydaktycznych,
- dobór i opracowanie odpowiedniej strategii, technik i rodzajów ćwiczeń,
- dobór odpowiednich pomocy dydaktycznych,
- stworzenie atmosfery sprzyjającej aktywizacji słuchaczy.

3. RODZAJE MOTYWACJI SŁUCHACZY

Wiadomym jest, że motywacja do nauki języka obcego ma duże znaczenie. W pracy ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku możemy podkreślić następujące rodzaje motywacji:

- motyw poznania – słuchacz chce poznać i nabyć nowe kompetencje językowe jak również i elementy cywilizacji języka obcego,
- pozytywna postawa wobec brzmienia i walorów estetycznych danego języka obcego,
- motyw zyskania uznania - słuchacze, którzy ukończyli już swoje życie zawodowe potrzebują ciągłości w zachowaniu aktywności intelektualnej. Ponadto tęsknią za tym, aby w dalszym ciągu być zauważonymi i docenionymi.

W edukacji tej grupy dominuje motywacja wewnętrzna wynikająca z samej chęci poznania nowej dziedziny. Mniejsze znaczenie ma motywacja instrumentalna, którą kierują się osoby myślące o zdobyciu interesującej pracy często wiążącej się z uzyskaniem preferencyjnych środków finansowych.

4. KORZYSTNE CECHY OSOBOWOŚCI SŁUCHACZY UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU SPRZYJAJĄCE NAUCE JĘZYKÓW OBCYCH

Mocnymi atutami słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku będą:

- obowiązkowość przejawiająca się w systematycznym uczęszczaniu na zajęcia dydaktyczne,
- czas wolny od obowiązków zawodowych,
- świadomość odpowiedzialności za siebie w procesie nauki,
- samodyscyplina na zajęciach,
- motywacja wewnętrzna oparta na fakcie wyboru uczestnictwa w lektoracie z własnej woli,
- wzbogacenie zajęć o wnoszenie przez uczestników swojej wiedzy i różnorodności doświadczeń życiowych,
- umiejętność wypracowania samodzielnej metody pracy,
- umiejętność skupienia uwagi i koncentracji.

5. TRUDNOŚCI, Z KTÓRYMI MOŻE SPOTKAĆ SIĘ LEKTOR W TRAKCIE PROWADZENIA ZAJĘĆ

Trudności pojawiające się w pracy ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku to:

- złe samopoczucie (zmienna pogoda, zapomnienie zabrania ze sobą okularów, indywidualne dolegliwości fizyczne np. niskie ciśnienie, obniżenie się progu słuchowego),
- pewne utrwalone przyzwyczajenia, np. trwanie przy swojej racji, czasem przy niechętnym wzięciu pod uwagę zdań innych osób,
- lęk przed nowymi (postrzeganymi czasem jako eksperymentalne) metodami pracy,

- trudność w trwałym zapamiętywaniu nowo przyswojonych informacji,
- wolniejsze tempo pracy (dotyczące m. in. sporządzania notatek).

6. POSTAWA I ZADANIA LEKTORA JĘZYKA OBCEGO

Biorąc pod uwagę zarysowaną powyżej specyfikę pracy ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku, podstawowym zadaniem lektora języka obcego będzie opracowanie odpowiednich metod pracy i materiałów dydaktycznych. Nauczyciel powinien nie tylko określić cele edukacyjne i dokonać prezentacji technik pracy, ale także zdobyć informacje o potrzebach indywidualnych słuchaczy. Oprócz realizacji swoich zamierzeń lektor, w razie zetknięcia się z pewnymi trudnościami, musi wykazać się elastycznością. Przejawiać się ona będzie w dostosowaniu tempa nauki i odpowiednim doborze metod i ćwiczeń językowych. Ważna jest tutaj potrzeba zauważenia słuchacza jako osoby indywidualnej, jak również docenienia jego starań i wysiłku włożonego w proces nauki a nawet za sam fakt bycia obecnym na zajęciach. Dorośli ze względu na swój bagaż doświadczeń boją się krytyki i śmieszności toteż lektor, jako osoba czuwająca nad poprawnością językową, musi wykazać się delikatnością w korygowaniu błędów.

7. PRIORYTET KOMPETENCJI MÓWIENIA

Nauczyciel, wytyczając określone cele nawet te bardzo ambitne, musi skonfrontować je z ich rzeczywistą realizacją. Stąd też wynika potrzeba racjonalnego wyboru pewnych elementów kompetencji lingwistycznych i komunikacyjnych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, których głównym celem będzie opanowanie języka obcego w stopniu umożliwiającym porozumiewanie się w podstawowym jego wymiarze, lektor kładzie więc nacisk na kompetencje produkcji językowej (kompetencje komunikacyjne).

8. NAUCZANIE WYMOWY

Nauczanie wymowy w pierwszym etapie edukacji odbywa się przede wszystkim na zasadzie imitacyjnej produkcji usłyszaných dźwięków lub krótkich zdań. Należałoby tutaj w szczególności pamiętać o zasadzie, według której produkowanie dźwięków odbywa się w pierwszej kolejności chórem, następnie zaś w mniejszych grupach i na końcu indywidualnie (Komorowska 1999). Użycie tych technik pozwoli słuchaczom na "oswojenie" się z nowymi dźwiękami, rozpoczęcie nauki wymowy od powtarzania chórem pozwoli na ośmielenie się osób, które z natury są bardziej nieśmiałe i obawiają się śmieszności. W powtórzeniach indywidualnych możemy używać gestów wskazujących i kontaktu wzrokowego aby uniknąć wskazywania imiennego danej osoby.

Oczywiście, należy przy tej okazji zaznaczyć, iż nauka wymowy nie ogranicza się tylko i wyłącznie do powtarzania określonych sekwencji dźwiękowych, ale również ma miejsce przez cały czas trwania kursu z uwagi na fakt, iż nauczyciel poprzez różnorodne inne ćwiczenia pobudza słuchaczy do produkcji językowej.

9. NAUCZANIE SŁOWNICTWA I GRAMATYKI

Z kompetencją komunikatywną łączy się przede wszystkim nauczanie słownictwa. Na lektoracie języka obcego w Uniwersytecie Trzeciego Wieku dobre rezultaty przynosi

posługiwanie się takimi technikami jak: wskazanie przedmiotu, pokazanie obrazka, odpowiednik w języku polskim. W dalszym etapie nauki można użyć synonimów i antonimów. W pracy dydaktycznej lektor, który wykorzystuje wiele technik wprowadzania słownictwa, może zetknąć się z prośbą ze strony uczestników o podanie odpowiednika polskiego danego słówka. Preferencja tej techniki może znaleźć swoje uzasadnienie w odczuwaniu komfortu ze strony uczestnika, który znając tłumaczenie (przynajmniej przybliżone) nowopoznanego słówka nie ma wątpliwości co do jego faktycznego znaczenia i w sposób bardziej śmiało odważy się go użyć w wypowiedzi językowej.

Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, ze względu na swoje wcześniejsze doświadczenia edukacyjne, przywiązani są do nauki reguł gramatycznych. W pierwszym etapie przeważać będzie dedukcyjne podejście do nauki gramatyki, tzn. nauczyciel wyjaśnia nową strukturę i sposobów jej użycia w danym kontekście. W kolejnym etapie będzie możliwe posłużenie się podejściem indukcyjnym, które polega na sformułowaniu zasad gramatycznym przez samego słuchacza po uprzedniej pracy nad tekstem. Do efektywnego opanowania problemu gramatyczno - leksykalnego mogą pomóc takie techniki jak:

- technika substytucji prostej (powtarzanie tej samej struktury gramatycznej z nowymi, innymi treściami)
- technika transformacji polegająca na przekształcaniu zdań według podanego modelu. Nawet jeśli w podejściu komunikacyjnym ta technika uważana może być za nieco monotonną, to jednak słuchacze lektoratu Uniwersytetu Trzeciego Wieku potrzebują ćwiczeń wspomagających automatyczne zapamiętanie określonych prawidłowości językowych.

10. ELEMENTY CYWILIZACJI W NAUCZANIU JĘZYKA OBCEGO

Do ważnych komponentów nauki języka obcego możemy zaliczyć wprowadzenie wybranych elementów cywilizacji, kultury, czy historii sztuki. Mając do wyboru dwa sposoby wprowadzenia wiadomości cywilizacyjnych uwzględniających posługiwanie się językiem ojczystym lub językiem obcym, w pierwszym etapie nauki lektor może preferować użycie języka polskiego. Przygotowane w języku polskim informacje i różne ciekawostki związane z krajem, którego języka uczą się słuchacze, przyczyniają się zarówno do pogłębienia wiadomości jak i do podniesienia atrakcyjności zajęć lektoratowych.

11. EWALUACJA

Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku nie są poddawaniu kontroli wyników w tradycyjnym tego słowa znaczeniu. Jednak wypracowanie pewnego sposobu ewaluacji jest konieczne. Oprócz tradycyjnej funkcji sprawdzenia wiadomości, ewaluacja wyników nauczania ma pomóc nauczycielowi w dokonaniu ogólnej próby oceny postępów w opanowaniu danej partii materiału. Często kontrola będzie miała charakter bieżący, polegający na sprawdzeniu opanowanych umiejętności z kilku ostatnich zajęć. Ważnym punktem lekcji jest autoewaluacja, podczas której słuchacz sam dla siebie dokonuje oceny własnych umiejętności.

12. PROBLEMY I ICH MOŻLIWE ROZWIĄZANIA.

Problemem, z jakim na dzień dzisiejszy borykają się wszystkie placówki, jest możliwa ilość czasu poświęcona podopiecznym. Z reguły lekcje odbywają się raz lub dwa razy w tygodniu. To okres śmiesznie mały, by się czegokolwiek w tym wieku skutecznie nauczyć. Biorąc nawet pod uwagę specyficzne potrzeby seniorów, bardziej dbających o samą pracę

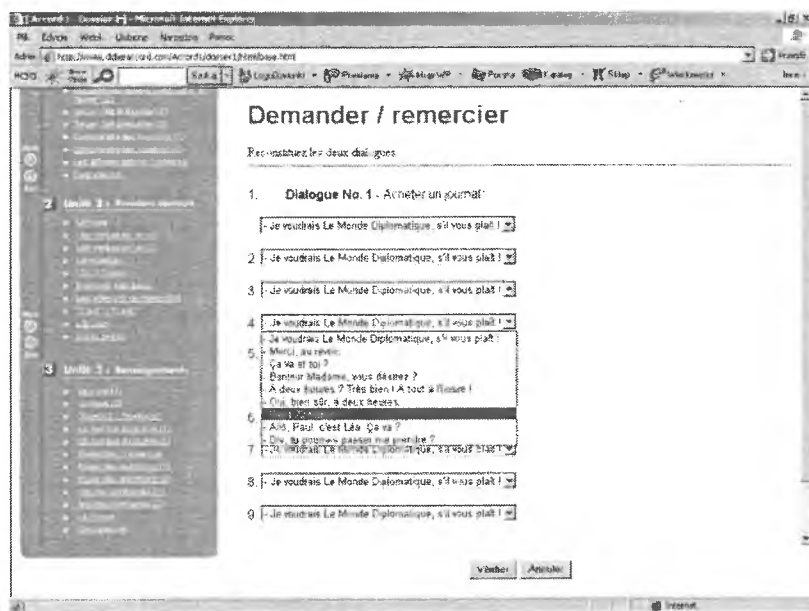
umysłu niż konkretne jej efekty, nie sposób nie dostrzec demotywującego czynnika braku postępów. Innym problemem jest ogromna potrzeba pewności, że kolejne czynności wykonywane są prawidłowo. Stąd poczucie słuchaczy, że jedyną sensowną i efektywną formą pracy są same zajęcia. Bardzo trudno zachęcić ich do systematycznej pracy własnej. Nie wiedzą też, jak to robić bez pomocy nauczyciela. Przy tak ogromnej potrzebie zajęć interaktywnych, które skupiałyby się na doskonaleniu słownictwa i gramatyki, oraz pogłębianiu treści cywilizacyjnych, zachodzi pytanie, czy nie można by zaproponować skutecznej formy atrakcyjnych ćwiczeń autoewaluacyjnych, które pozwoliłyby czas lekcji przeznaczyć głównie na konwersację.

Techniki multimedialne dają taką możliwość, pod warunkiem, że sam dźwięk słowa komputer seniora nie przepłoszy. Mimo pozorów nie widzimy takiego zagrożenia. Nie ma też powodu by w dobie postępującej komputeryzacji nie założyć coraz szerszego dostępu do sprzętu sporej ilości osób starszych, na co już teraz mamy wiele dowodów. Nie ma też obaw co do braku materiału dydaktycznego. Chodzi wszak o podstawy znajomości języka i umiejętności radzenia sobie w podstawowych sytuacjach za granicą, a na taki cel nastawiona jest większość materiałów dydaktycznych opracowana dla dorosłych, również w wersji elektronicznej, szeroko dostępna także w sieci. Problemem jest raczej właściwa selekcja pomocy w gąszczu ofert, nie zawsze odpowiedniej jakości. Po wybraniu materiału wystarczy udostępnić odpowiednie adresy czy wręcz przygotować mini katalog w którym słuchacz, kliknąwszy na odpowiednie hasło dostaje się do prostego ćwiczenia i ma możliwość dowolnej ilości prób jego rozwiązania. To wyjście zwalcza barierę psychologiczną nieobcą żadnemu uczniowi, a u osób starszych szczególnie ostro się ujawniającą. Załączniki (1-4) zawierają przykłady różnych typów ćwiczeń, a także jeden ze sposobów autoewaluacji.

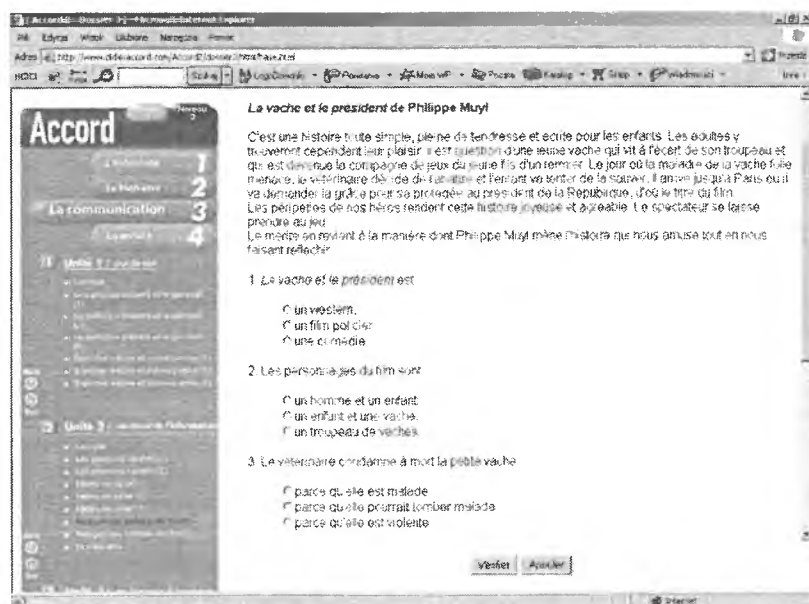
13. ZAMIAST WNIOSKÓW – PROPOZYCJA KATALOGU POMOCY DYDAKTYCZNYCH.

Katalog pomocy dydaktycznych, proponowany jako jeden z łatwych, możliwych i skutecznych sposobów na zminimalizowanie zasygnalizowanych trudności, wbrew obawom, wcale nie jest skomplikowanym przedsięwzięciem. Wystarczy na stronie lub kilku wpisać w HTML-u tytuły poleceń i ćwiczeń i dodać linki w sieci. Nie należy w żadnym wypadku polegać na przeglądarkach, gdyż w obfitości materiału łatwo się pogubić, a i selekcja wymaga odpowiednich kompetencji. Do tego dochodzą kwestie poświęconego na wyszukanie materiału czasu i kosztów połączenia. Dzięki własnemu katalogowi słuchacz ma gwarancję doboru właściwego materiału i błyskawicznego do niego dostępu. W celu pokazania przykładu tak skonstruowanej pomocy dydaktycznej proponujemy prezentację katalogu dla studentów. Załączniki (5-6) pokazują kilka spośród wielu możliwych rozwiązań powstałych w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Śląskiego.

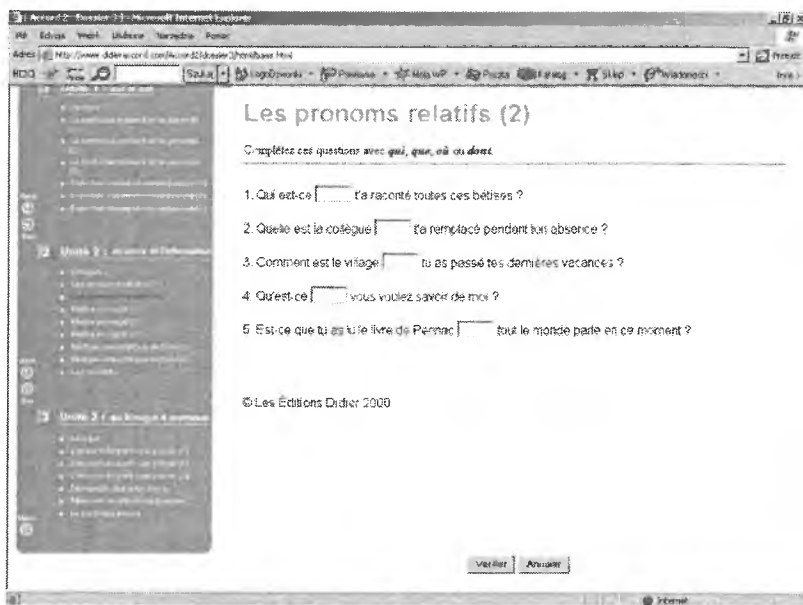
ZALĄCZNIK 1

ZALĄCZNIK 2

ZALĄCZNIK 3

ZALĄCZNIK 4

ZAŁĄCZNIK 5

POMOCE DYDAKTYCZNE ROMANISTYKA

ЛІТЕРАТУРА
ЛІНГВІСТИКА
МЕТОДИКА
СІНТЕТИКА
ІНТЕГРОВАНА АКАДЕМІКА
ГРАМАТИКА
ФОНЕТИКА
ІНФОРМАТИКА
ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНА
ІНТЕРСЕКТОРНА
ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНА

Chanson (travailler avec):

- [La classe d'anglais - chansons](#)

Compréhension écrite:

- [ATJICA - La librairie des langues](#)
- [Bonjour de France - Index compréhension](#)
- [Compréhension écrite - ufcla.ac.be](#)
- [Compréhension écrite - RFA1](#)
- [Groupes de discussion - anyboard.net](#)

Compréhension orale:

- [Compréhension orale - Human Resources du CERN](#)
- [Compréhension orale - galeach.eu](#)
- [Compréhension orale - upicardie.fr](#)
- [Skynet - Belgacom](#)
- [Compréhension orale \(DOC - 142 KB\)](#)

Enseignement précoce des langues vivantes - bibliographie:

- [L'enseignement précoce des langues vivantes - bibliographies thématiques - CIER](#)

ZAŁĄCZNIK 6

XXe siècle

Moyen-Âge	XVI ^e siècle	XVII ^e siècle	XVIII ^e siècle	XIX ^e siècle	XX ^e siècle
<ol style="list-style-type: none"> 1. GUILLAUME APOLLINAIRE 2. ANDRÉ GIDE 3. ROBERT DESNOS 4. LOUISE ARAGON 5. MARCEL PAGNOL 6. JEAN GIRAUDOUX 7. FRANÇOIS MAURIAC 8. ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY 9. JEAN GIONO 10. JEAN ANOUILH 11. ALBERT CAMUS 12. ALAIN FOURNIER 13. BORIS VIAN 14. JEAN - PAUL SARTRE 					

titre de matières
hypertextes

1. GUILLAUME APOLLINAIRE

- [Guillaume Apollinaire](#)
- [Poèmes à Lou - chronologie](#)
- [Poèmes à Lou - chronologie](#)
- [Poèmes à Lou - chronologie](#)

BIBLIOGRAFIA

1. Bérard E. 1991. *L'approche communicative. Théorie et pratiques*. Paris. CLE International.
2. Blikiewicz A./ Strzyżewskiego W. (red.) 1992. *Psychiatria*. Warszawa. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
3. Bogaards, P. 1991. *Aptitude et affectivité dans l'apprentissage des langues étrangères*. Paris. Hatier/Didier.
4. Bogaards, P. 1994. *Le vocabulaire dans l'apprentissage des langues étrangères*. Paris. Hatier/Didier.
5. Boyer, H./ Butzbach-Rivera, M./ Pendanx, M. 1990. *Nouvelle introduction à la didactique du français langue étrangère*. Paris. CLE International.
6. Fenstermacher, G. D./ Soltis, J. F. 2000. *Style nauczania*. Warszawa. WSiP S.A.
7. Freddi, G. 1994. *Glottodidattica. Fondamenti, metodi e tecniche*. Torino. UTET Libreria.
8. Gaonach, D. 1991. *Théories d'apprentissage et acquisition d'une langue étrangère*. Paris. Hatier/Didier.
9. Komorowska, H. 1999. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa. WSiP S.A.
10. Kossowska, M./ Schouwenburg, H. 2000. „Inteligencja, osobowość i osiągnięcia szkolne”. *Przegląd Psychologiczny*, tom 43, nr 1. Polskie Towarzystwo Psychologiczne. Towarzystwo Naukowe KUL.
11. Rosenhau, D. L./ Seligman, M. E. P. 1994. *Psychopatologia*. Warszawa. Polskie Wydawnictwo Psychologiczne.
12. Steuden, M. 1998. *Struktura i funkcja mózgu*. Lublin. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
13. Turos, L. 1999. *Andragogika ogólna*. Warszawa. Wydawnictwo Akademickie "Żak".
14. Wilczyńska, W. 1999. *Uczyć się czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*. Warszawa-Poznań. PWN S.A.
15. Zych, A. A. 1999. *Człowiek wobec starości. Szkice z gerontologii społecznej*, Katowice. Śląsk.
16. <http://www.didieraccord.com>
17. <http://www.paroles.net>
18. <http://www.chateaufersailles.fr>
19. <http://www.louvre.fr>
20. <http://www.fromages.com/index.us.htm>
21. <http://venus.fil.us.edu.pl/pomoce/>